

دستورالعمل اجرایی پروژه

«آموزش و ترویج تغذیه سالم و ایجاد باغچه های سلامت برای زنان روستایی و عشایری»

تهیه شده در:

دفتر توسعه فعالیت های کشاورزی زنان روستایی و عشایری
کرده سازماندهی تولیدکنندگان خرد

۱۴۰۲

❖ مقدمه :

در راستای تحقق هدف شماره ۲ از اهداف هفده‌گانه توسعه پایدار: «پایان دادن به گرسنگی، دستیابی به امنیت غذایی و تغذیه بهتر و ترویج کشاورزی پایدار» و همچنین مصوبات شورای عالی سلامت و امنیت غذایی، برنامه بهبود تغذیه با هدف اصلاح الگوی غذایی خانوارهای روستایی و عشایری با محوریت زنان در کشور اجرا می‌شود. این برنامه با همکاری مشترک وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت جهاد کشاورزی و با استفاده از پتانسیل‌های طرفین پیگیری می‌شود. با توجه به سوابق ارزنده همکاری‌های قبلی این دو بخش و براساس امضای تفاهم‌نامه همکاری مابین معاون بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و رئیس سازمان تحقیقات، ترویج و آموزش کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی، در برنامه «تامین امنیت تغذیه‌ای با جامعه زنان روستایی و عشایری توانمند» با محوریت آموزش و فرهنگ‌سازی در راستای بهبود تغذیه گروه هدف، ترویج ایجاد باغچه‌های سلامت خانگی و با تاکید بر تولید محصولات سلامت، حفاظت از منابع پایه و تسهیل دسترسی به ریزمغذی‌های ضروری در یک تغذیه سالم، می‌توان به نتایج مورد نظر دست یافت.

❖ ضرورت اجرای برنامه :

افزایش شیوع بیماری‌های غیرواگیر در مناطق شهری و روستایی کشور به دلیل مصرف زیاد قند، نمک و چربی، غذاهای چرب و سرخ شده، مصرف بی‌رویه فست‌فودها، مصرف کم سبزی و میوه و دریافت ناکافی فیبر غذایی و دستیابی به هدف بهبود تغذیه و امنیت غذایی و ترویج کشاورزی پایدار (شامل مدیریت بهینه مصرف آب، خاک و نهاده‌های شیمیایی) و همچنین با تاکید سیاست‌های کشور مبنی بر جوان‌سازی جمعیت و سلامت جامع، مستلزم آن است که برنامه بهبود تغذیه با هدف اصلاح الگوی غذایی خانوارهای کشور همگام با ایجاد باغچه‌های خانگی و در سایت‌های تولید محصولات کشاورزی سالم‌تر، اجرا شود با توجه به این نکته که در این تفاهم‌نامه گروه هدف، زنان روستایی و عشایری می‌باشند.

❖ اهداف کلی:

- تحقق هدف شماره ۲ از اهداف هفده گانه توسعه پایدار: «پایان دادن به گرسنگی، دستیابی به امنیت غذایی و تغذیه بهتر و ترویج کشاورزی پایدار»
- ترویج فرهنگ تغذیه سالم در بین زنان روستایی و عشایری
- کمک به ایجاد اشتغال به خصوص مشاغل خانگی در مناطق روستایی و عشایری و کمک به افزایش درآمدخانوارهای روستایی و عشایری
- ترویج تولید در باغچه‌های سلامت خانگی با موضوع محصولات زراعی، سبزی، صیفی، گیاهان دارویی، کشت محصولات به روش گلدانی، تولید مرغ و تخم مرغ خانگی، همچنین تولید محصولات کشاورزی سالم‌تر در بین زنان روستایی و عشایری
- ارائه مشاوره‌های لازم در جهت ترویج الگوی غذایی سالم، بهبود وضعیت تغذیه زنان، مادران باردار و سایر اعضای خانوارهای روستایی، ترویج تولید محصولات کشاورزی سالم‌تر و ایجاد باغچه‌های سلامت خانگی
- تحقق سیاست‌های جوان‌سازی جمعیت

❖ جامعه هدف:

- زنان روستایی و عشایری؛
- اعضای صندوق اعتبارات خرد؛
- تسهیلگران

❖ محل تامین اعتبار:

تامین اعتبار از محل طرح‌ها و برنامه‌های وزارت بهداشت و وزارت جهاد کشاورزی به طور مشترک تامین خواهد شد. (در صورت انعقاد موافقت‌نامه همکاری با سایر دستگاه‌ها، به عنوان مثال معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری، تامین اعتبار خواهد شد).

❖ نحوه هزینه‌کرد:

نحوه هزینه‌کرد در اجرای این پروژه بر اساس اعتبار مصوب هر سال شامل:

- انتخاب سایت اصلی جهت ارائه آموزش‌های تئوری و عملی
- هزینه‌های آموزش شامل: حق التدریس استاد، ایاب و ذهاب، بازدید، پذیرایی
- خرید بذر و نهاده‌های غیر شیمیایی

❖ مراحل اجرایی:

به دنبال برگزاری کارگاه‌های آموزشی تربیت مربی (TOT) تغذیه و ترویج ایجاد باغچه‌های سلامت، طی سال‌های اخیر کارشناسان و زنان روستایی و عشایری کشور و کارشناسان در سطوح مختلف آموزش دیدند و تعداد زیادی باغچه سلامت خانگی فعال شد. فرایند اجرای این پروژه به شرح زیر است:

۱- تشکیل کارگروه ستادی، متشکل از مدیرکل و کارشناسان دفتر توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی وزارت جهاد کشاورزی و مدیرکل و کارشناسان دفتر بهبود تغذیه جامعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

• وظایف این کارگروه عبارتند از:

- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی
- تدوین دستورالعمل اجرایی
- طراحی برنامه‌های آموزشی

- تهیه و تدوین بسته‌های آموزشی
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در سطح ملی
- نظارت و ارزیابی
- مستندسازی فعالیت‌ها

۲- تشکیل کار گروه استانی، متشکل از مدیر هماهنگی ترویج، کارشناس مسئول زنان روستایی، محقق معین از مراکز تحقیقات کشاورزی، معاون بهداشت، مدیرگروه بهبود تغذیه جامعه معاونت بهداشتی دانشگاه، نماینده محیط زیست و سلامت غذا جهاد کشاورزی (حسب مورد و تشخیص و تایید کمیته، دعوت از بخش‌های تاثیر گذار در جلسات بلامانع است).

• وظایف این کارگروه عبارتند از :

- برگزاری جلسات هماهنگی استانی
- برنامه‌ریزی اجرای طرح در استان
- اجرای برنامه آموزش بهبود تغذیه توسط کارشناسان تغذیه دانشگاه‌های علوم پزشکی
- اجرای برنامه آموزش ایجاد باغچه‌های خانگی توسط مدیریت هماهنگی ترویج
- نظارت مستمر بر فعالیت‌ها توسط کارشناسان زنان روستایی و کارشناسان تغذیه دانشگاه‌های علوم پزشکی

- مستندسازی فعالیت‌ها و ارسال گزارش به ستاد توسط کارشناسان زنان روستایی و کارشناسان تغذیه دانشگاه‌های علوم پزشکی

❖ در برنامه‌های سال جاری تاکید بر:

- آموزش در راستای اجرایی نمودن سیاست‌های جوان‌سازی جمعیت
- آموزش بهداشت حرفه‌ای کشاورزی

- مدیریت مصرف آب و کاشت محصولات متناسب در مواجهه با معضل کم‌آبی مانند کشت گیاهان دارویی و...
- تاکید بر آموزش تولید کمپوست خانگی و استفاده از کمپوست‌های تولید شده در باغچه‌های سلامت
- تشکیل گروه‌های آموزشی مجازی علاوه بر اجرای دوره‌های حضوری
- ایجاد باغچه‌های خانگی سلامت برای زنان روستایی و عشایری در حاشیه برنامه تولید محصول گواهی‌شده (موضوع موافقت‌نامه همکاری وزارت جهاد کشاورزی با معاونت زنان و خانواده ریاست جمهوری)
- ایجاد باغچه‌های سلامت بعنوان یک الگوی تشویقی در محوطه‌های خانه‌های بهداشت که شرایط لازم را دارند (بنا بر پیشنهاد دفتر بهبود تغذیه وزارت بهداشت).
- برگزاری جلسات آموزشی مشترک با همکاری بهورزان و تسهیلگران روستایی جهت توسعه هر چه بیشتر طرح (آشنایی با مدیریت بهینه منابع، مضرات استفاده نابجا از نهاده‌های شیمیایی، ارزش تغذیه‌ای سبزیجات در سبد غذایی خانواده، جوان‌سازی جمعیت، بهداشت حرفه‌ای کشاورزی و سایر موارد مرتبط که مورد نظر...)

✓ سایر توضیحات :

- همکاری و حضور کارشناسان زنان روستایی استان‌ها و کارشناسان تغذیه دانشگاه‌های علوم پزشکی در اجرای طرح ضروری است.
- وسایل کمک آموزشی توسط دانشگاه علوم پزشکی تهیه و در اختیار آموزشگران (تسهیلگران روستایی و مراقبین سلامت) قرار می‌گیرد.
- معرفی و تامین مدرس دوره‌های آموزش بهبود تغذیه، جوان‌سازی جمعیت و بهداشت حرفه‌ای کشاورزی توسط دانشگاه علوم پزشکی انجام می‌شود.

- معرفی و تامین مدرس دوره‌های آموزش ایجاد باغچه‌های سلامت و مدیریت منابع پایه، توسط مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی استان انجام می‌شود.
- معرفی فراگیران (زنان روستایی و عشایری) و اطلاع رسانی برای شرکت در دوره‌ها توسط مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی استان انجام می‌شود.
- پذیرایی دوره‌های آموزشی با توافق طرفین، انجام می‌شود.
- مکان برگزاری دوره‌های آموزشی حضوری با توافق طرفین انتخاب می‌شود.
- نظارت و ارزشیابی بر اجرای فعالیت‌ها به صورت مشارکتی و توسط کارشناسان ستاد، استان و شهرستان از طرفین انجام می‌شود.
- برای مستندسازی فعالیت‌های جانبی طرح در استان‌ها، مواردی همچون بازاریابی محصولات، کشت گیاهان جدید، روش اجرای طرح، برنامه‌های آموزشی مجازی و... به عنوان دستاوردهای طرح به دفتر مرکزی ارائه شود.
- برای مستندسازی طرح از عکس‌های با کیفیت استفاده شود.
- با توجه به سیاست‌های جوانی جمعیت لازم است با همکاری مرکز بهداشت و بهورزان روستایی گزارشی از بانوان جوان و باردار که تحت پوشش طرح قرار گرفته اند نیز تهیه شود.
- گزارش اجرای طرح بر اساس جدول شماره ۱ و ۲ و ۳ فایل اکسل پیوست تهیه شود.